

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет іноземних мов
Кафедра англійської філології

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри

(підпис) (прізвище, ініціали)

Реєстраційний № _____

«__» _____ 20__ р.

«__» _____ 20__ р.

МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ СПІВЧУТТЯ В X (TWITTER)
КОМУНІКАЦІЇ (З РОЗРОБКОЮ КОМПЛЕКСУ ЗАВДАНЬ ДЛЯ
ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ)

Кваліфікаційна робота
студентки групи ЗАМм-22
ступінь вищої освіти: магістр
спеціальності 014.02 Середня освіта
(Мова і література (англійська))
Власової Маріанни Сергіївни

Керівник:
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри англійської філології
Дирда Ірина Анатоліївна

Оцінка:
Національна шкала _____
Шкала ECTS _____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Члени ЕК _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) (прізвище та ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Власова Маріанна Сергіївна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело. Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади використання мовних засобів співчуття.....	7
1.1 Історичний розвиток та дослідження емпатії як форми співчуття.....	7
1.2 Особливості та характеристика мовного жанру «співчуття»	11
1.3 Вербальне та невербальне вираження співчуття в інтернет-спілкуванні	15
Висновки до 1 розділу	19
РОЗДІЛ 2. Практичне застосування мовних засобів задля вираження співчуття на прикладі твітів	21
2.1 Вираження співчуття на прикладі твітів політиків	21
2.2 Вираження співчуття на прикладі твітів інфлюенсерів	30
2.3 Лексико-стилістичні та граматичні особливості вираження співчуття в коментарях до твітів	36
Висновки до 2 розділу	40
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44
ДОДАТКИ.....	48
Додаток 1. Комплекс завдань для профільної школи (на матеріалі англомовних твітів, що репрезентують співчуття).....	48

ВСТУП

Популярність інтернет-комунікації та використання соціальних мереж – це те, без чого не може уявити свого життя сучасна людина. Просторово-часові характеристики соціальних мереж дозволяють спілкуватися необмеженій кількості учасників. Симультанність комунікації, тобто властивість комунікаційного процесу, що дозволяє представляти повідомлення безлічі людей практично одночасно, та анонімність адресантів сприяють більшій експресивності висловлювань, спрямованої на привернення увагу, як адресата, так й інших коментаторів. При цьому можливість робити перерви і повертатися до перегляду публікацій у зручний для себе час також впливає на експресивність коментарів. Відстрочена реакція на трагічну чи радісну звістку може виявитися більш емоційною, оскільки коментатор прочитає не лише текст самої публікації, а й попередні висловлювання коментаторів. Невід’ємною особливістю інтернет-спілкування є використання так званих невербальних мовних засобів: мемів, gif, емотиконів (емодзі), фотографій та графічних символів. Вираження емпатії у соціальних мережах є вагомим складником інтернет-спілкування. Теми, які висвітлюють політики, знаменитості, блогери, громадські діячі та інші лідери думок часто демонструють експресію співчуття та суму. Тому важливо вміти коректно виражати саме цю емоцію. Під час нашого дослідження було проаналізовано твіти політиків, інфлюенсерів та коментарі пересічних користувачів задля виокремлення певних кліше, мовних засобів, видів емпатії, графічних засобів, вербальних та невербальних засобів тощо.

Актуальність кваліфікаційної роботи зумовлена високою потребою вивчення мовних засобів вираження емоцій, зокрема співчуття, у соціальних мережах з метою дотримання принципів толерантності та комунікативної грамотності в інтернет просторі. Вивчення емоцій та їх роль у житті людини завжди цікавили вчених, дослідників, які працюють у галузі низки наук, таких як філософія, фізіологія, психологія, лінгвістика.

На такому етапі розвитку лінгвістики емоцій існує низка проблем, які визначають декілька головних напрямів досліджень, зокрема і комунікацію емоцій, їх категоризацію та емотивний семантичний простір мови. Важливою особливістю емоцій є їх комунікативна здатність. Протягом останніх років дослідники досягли значних результатів у вивченні механізмів мовного вираження емоцій людини, їх мовної номінації, інтерпретації емоцій як об'єктивної сутності того, хто говорить і слухає. Проникнення емоційності в номінативно-комунікативну діяльність людини пояснюється тим, що, об'єктивно відображаючи дійсність, свідомість сполучає відображені образи із суб'єктивно-емоційним ставленням до них.

Уважаємо за потрібне наголосити на позиціях Н. Таценко, Л. Козяревич, В. Шаховський, Т. Коломієць, чії праці є ключовими у дослідженні експресивності мовлення, зокрема визначення поняття «співчуття», окреслення функцій співчуття у соціальних мережах, використання мовних засобів під час інтернет-комунікації та інші феномени пов'язані із цим явищем.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні засобів вираження співчуття за допомогою соціальної мережі X (Twitter), зокрема твітів політиків та інфлюенсерів.

Для досягнення мети поставлено такі **завдання**:

- проаналізувати особливості історичного розвитку понять «співчуття», «емпатія» та визначити їх сутність;
- обґрунтувати поняття вербального та невербального інтернет-спілкування та особливості його функціонування задля вираження співчуття;
- опрацювати X (Twitter) аккаунти політиків, громадських організацій та інфлюенсерів з метою дослідження вираження їх емоцій співчуття та емпатії;
- проаналізувати та визначити лексико-стилістичні та граматичні особливості вираження співчуття у коментарях до твітів;
- розробити комплекс завдань для профільної школи на матеріалах англомовних твітів.

Об'єктом роботи є мовні засоби вираження співчуття в X (Twitter) комунікації.

Предметом кваліфікаційної роботи є особливості функціонування мовних засобів вираження співчуття політиків, інфлюенсерів у X (Twitter) комунікації.

Методи дослідження: порівняння, збір, класифікація, аналіз наукових літературознавчих та методичних джерел, комплексний метод вивчення мовних явищ, метод загальнення, описовий метод, диференційний метод, індукція та дедукція.

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає у можливості використання її матеріалів та підсумків у науково-дослідницькій сфері (написання курсових чи кваліфікаційних робіт, присвячених емотивності мови, явищу «співчуття» та онлайн-комунікації), у контексті навчання стилістики та лексикології та як практичний матеріал для навчання англійської мови у профільній школі.

Теоретична значущість полягає в тому, що наукова робота вносить певний вклад в уточнення особливостей поняття «співчуття» та «емпатія», специфічних типів емпатії в X (Twitter) комунікації.

Загальний обсяг тексту кваліфікаційної роботи складає 53 сторінки.

Список джерел використаної літератури включає 33 позицій, з них 9 - іноземними мовами.

Результати кваліфікаційної роботи пройшли апробацію на міжнародній науковій інтернет-конференції «Світ наукових досліджень» (21-22 листопада 2023 р.), за результатами якої опубліковано тези та тему «Особливості вираження емпатії на прикладах дописів у соціальній мережі X (Twitter)».

Структура роботи зумовлена логікою дослідження і складається із вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаної літератури та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ МОВНИХ ЗАСОБІВ СПІВЧУТТЯ

1.1 Історичний розвиток та дослідження емпатії як форми співчуття

Термін «співчуття» був перекладений Е. Тітченером, англо-американським психологом-експериментатором, як «empathy» позначення розуміння почуттів іншої людини на інтуїтивному рівні, а також таким терміном, що в естетиці як процес розуміння творів мистецтва, об'єктів природи, схильність спостерігача до ототожнення себе з предметом, за яким ведеться спостереження, що є причиною переживання прекрасного. Зважаючи на виокремлення теорії «співчуття», відбувся когнітивний аналіз концепту «емпатія».

На думку В. Шварца: «Емпатія – це ключова соціальна компетентність, необхідна для функціонування в людському суспільстві. Навички розуміння намірів та емоцій інших людей через їх мову, спостереження за їхніми рухами, позами, поглядом тощо, закладені у системі дзеркальних нейронів мозку людини, є необхідними для успішної соціальної взаємодії» [30, с. 208]. Концепти, які реалізовано конкретною комунікативною поведінкою, зумовлюють певні іллокуції мовленнєвих актів.

Варто зазначити, що ще за часів античності виник дослідницький інтерес до емпатії. Як зазначає Н. Таценко: «У творчості античних мислителів сам феномен не називався, проте ми бачимо його присутність завдяки таким механізмам емпатії, як страждання, катарсис, мімезис, очищення, наслідування» [18, с. 64].

У роздумах античних мислителів Аристотеля, Сократа та Платона можна спостерігати перші спроби пояснення емпатії. Якщо взяти до уваги епоху Ренесансу, особливий інтерес у мислителів викликала душа людини та її безкрайній внутрішній світ, у зв'язку з цим епоха Ренесансу становила особливу цінність для подальшого розвитку емпатії. Наприкінці XVII - на початку XVIII

століття в працях А. Шафтсбері та Ф. Гатченсона «емпатія» мала психологічний характер. Однак особливого розвитку емпатія зазнала наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст., адже саме в цей час на просторах психологічного та естетичного вчення поширилася теорія «співчуття».

В етиці близьким до терміну емпатія було поняття симпатії (А. Сміт, Г. Спенсер, А. Шопенгауер, М. Шелер). Поняття «симпатія» витлумачували як сенситивність, співпереживання, відчуття та рефлексія на слова, образи тощо. На початку 50-х років ХХ ст. у контексті вивчення психології особистості були перші спроби окреслити поняття «емпатія», що визначали буквально, - процес враження, тобто емоційного проникнення в стан іншого.

У контексті нашого дослідження слід наголосити на існуванні трьох основних теорій, які були використані для пояснення виникнення та розвитку «емпатії».

1. Теорія психоаналізу (Psychoanalytic theory), автором якої є знаменитий учений Зігмунд Фрейд. В одній із творчих праць психоаналітика, яку опубліковано в 1900 році під назвою «Тлумачення сновидінь» досить глибоко розкриті базисні філософські ідеї психоаналізу. «Психоаналіз – перша сучасна система психології, предметом якої є не якийсь окремо взятий аспект проблеми людини, а людина як цілісна особистість» (Е. Фромм) [22, с. 84]. З. Фрейд займається серйозним дослідженням психічної життєдіяльності людини. Головна сутність цієї теорії полягає в тому, що «емпатія» - це невід’ємний процес, який відбувається на підсвідомому рівні.

2. Когнітивна теорія, основоположником когнітивного підходу до вивчення особистості є американський клінічний психолог Дж. Келлі. Згідно Дж. Келлі, основним джерелом розвитку особистості є соціальне оточення. Сутність когнітивної теорії (Cognitive theory) полягає у соціально- інтелектуальних здібностях людей, які створюють основу для виникнення соціальної поведінки. Таким чином означена теорія формулює концепцію

«емпатії», яка ґрунтується на необхідності відповідного інтелектуального зростання особистості на шляху до розуміння почуттів оточуючих.

3. Теорія пізнання (learning theory) була спрямована на виховання й, як наслідок, формування емпатичних навичок у майбутньому. Автором цієї теорії є французький філософ, фізик, фізіолог, математик, основоположник аналітичної геометрії Р. Декарт. Вважаємо за потрібне наголосити на визначенні терміну «пізнання» українським вченим Л. Губерський. «Пізнання – це процес особливої взаємодії між суб'єктом (людина) і об'єктом (певна частина світу), основним результатом якого є знання. Пізнання – це відображення об'єктивної дійсності як суб'єктивного образу, ім'я якого – знання» [3, с.143].

У дослідженні поняття «емпатія» в інтернет-спілкуванні слід урахувати поведінковий складник. Низка науковців Л. Джрнзаян, А. Киричок, Н. Сарджвеладзе, Є. Шовкомуд, що вивчають це питання, виокремлюють і поведінковий компонент взаємодії, що може передбачати емпатія. Е. Тітченер, окреслюючи поняття «емпатія», стверджує, що люди не просто сприймають емоції іншого, а переживають їх за допомогою «ментального м'яза». Психологи, Дж. Аронфрід, К. Бетсон, Дж. Кок, К. МакДевіс визначили емпатичний досвід як мотив альтруїстичної поведінки, як частина поведінки, орієнтованої на допомогу. Т. Рібо (1897) зазначає, що на низькому психофізіологічному рівні емпатія проявляється як синергія, тобто наслідування рухових прагнень. Натомість, на вищому рівні емпатія виявляється як синестезія, що означає узгодженість почуттів та переживань, які спонукають до подібних дій. В. Дільтей в свою чергу обґрунтовує описову психологію як основу всіх гуманітарних наук на відміну від пояснювальної психології, що спирається на норми і принципи, характерні для наук природних: «Природу ми пояснюємо, душевну життя ми осягаємо» [24, с. 16]. Науковець не брав до уваги у своїх працях раціоналізм філософії Нового часу. Опіраючись на його праці, можна зробити висновок, що напрям «філософія життя» – це один з найважливіших етапів розвитку «емпатії», з огляду на те, що ідеї філософського напрямку висвітлювали життя як нескінченну реальність, яка сприймається людиною через переживання, саме ж життя можна опанувати чуттєво та

інтуїтивно, опираючись на власні почуття та почуття оточуючих людей.

Варто зауважити, що термінологічним підґрунтям терміну «емпатія» є термін «співчуття». Н. Таценко зазначає: «Між порівнюваними структурами виникла функціональна асиметрія, а саме: слово *sympathy*, закріплене в мові, було еталоном порівняння, а *empathy* як нова одиниця – об'єктом» [17, с. 99].

Задля визначення та уточнення вищезазначених понять «емпатія» та «співчуття» звернімося до Oxford English Dictionary та до етимології цих слів. Як зазначено у словнику, «Empathy means the ability to understand and share the feelings of another, whereas sympathy means feelings of pity and sorrow for someone else's misfortune» [27]. Пер. Емпатія означає «здатність розуміти та розділяти почуття іншого», тоді як співчуття означає «почуття жалю та скорботи за чужу біду». Емпатія – це вміння розпізнавати емоції та почуття іншої людини, розуміти її внутрішній стан. Визначення сформулював Зігмунд Фрейд, коли рекомендував психоаналітикам ставити себе на місце свого пацієнта, щоб краще розібратися в його переживаннях. Зауважимо, що обидва поняття «*sympathy*» та «*empathy*» мають спільний корінь в англійській мові й вважаються синонімами.

Відтак, постає потреба в уточненні понять емпатії та співчуття, що є ключовим для дослідження. Зіставлення засвідчує, що емпатія функціонує у двох площинах: як процес та як стійка навичка особистості, що розвивається у процесі соціалізації. Співчуття ж переважно може функціонувати як емоція, що може бути спричинена переважно негативними переживаннями іншої людини з позитивними реакціями мовця на них (доброзичливе ставлення, приязнь, прихильність, повага тощо).

Проаналізувавши праці науковців у царині дослідження понять «співчуття» та «емпатія», передумови історичного розвитку окреслених понять, пропонуємо уточнене визначення термінів. Отже, співчуття – це позитивна духовно-моральна якість особистості, що виражає участь людини в

переживаннях іншої людини з приводу будь-якого нещастя, неприємності, болю. Співчувати – це бути здатним співпереживати, відчувати себе згідно з іншою людиною, співчувати їй. Ця якість є проявом емпатії, яку можна витлумачити, як здатність розпізнавати емоції іншої людини та розділяти їх, тобто повноцінно відчувати їх на тому ж рівні. Фактично це здатність реально відчувати те, що відчуває інша людина, і це виходить за межі співчуття як банального вираження занепокоєння. Тож, у нашому дослідженні вважаємо за доцільне ототожнювати окреслені поняття, оскільки їх визначення споріднені за значенням та використанням.

1.2 Особливості та характеристика мовного жанру «співчуття»

Процес висловлення співчуття ілюструє певний психологічний та емоційний стан мовця. Мовний жанр «співчуття» визначено у сучасних лінгвістичних студіях у двох ракурсах, як окремий експресивний мовленнєвий акт або соціатив, дія якого направлена на репрезентацію співпереживань та рефлексії до опонента. Утім, така дія може бути складником акту вибачення, що має певну емоційну експресію, що передбачає демонстрацію жалю та смутку стосовно нанесення шкоди. В обох випадках висловлення співчуття є важливою складовою етикетної поведінки [4, с. 143].

Водночас учені підкреслюють, що, попри складність, багатоманітність й гіпотетичну нескінченність вираження емоційних засобів, мовці часто вдаються до найтипівіших засобів, що перешкоджає увиразненню почуттів та індивідуалізації мовлення. У розмовній практиці сучасні науковці часто користуються тим самим словом для позначення різних переживань, тоді як та сама емоція може виражатися різними словами. Тому дослідження найрізноманітніших засобів висловлення почуттів, установлення їхніх функціональних параметрів та комунікативних можливостей залишається актуальним.

В. Шаховський був одним з перших мовознавців, який розмежував поняття

емоційності та емпатії. Натомість, А. Кузнєцова вводить термін «вербальна емпатія», який стосується розуміння почуттів іншої людини.

Вербальна емпатія (за А. Кузнєцовою) – це вираження розуміння та усвідомлення почуттів іншого; мовленнєвий вплив з метою надання психологічної підтримки співрозмовнику. Психологічний феномен емпатії посідає важливе місце у міжособистісному спілкуванні. Вона виступає показником ступеня соціалізації особистості. Такий складний психологічний феномен як емпатія, окреслено цілим рядом різних термінів для позначення подібних явищ: симпатія, інтуїція, афективне злиття, чутливість, соціальна сензитивність, емоційна ідентифікація тощо. Між ними існують численні семантичні та логічні зв'язки. Поняття з семантичними ознаками, що мають різну вираженість і ступінь близькості один до одного, організовані в понятійне поле навколо центрального поняття «емпатія» [11, с. 93].

У контексті нашого дослідження вважаємо за потрібне наголосити на видах емпатії як форми співчуття. Із позиції Ю. Невської, емпатія має низку типів функціонування:

- емоційна емпатія полягає у розумінні психічного стану людей, змінюючи власний емоційний стан на підсвідомому рівні шляхом вираження співпереживання, співчуття людині, яка цього потребує.

- когнітивна емпатія передбачає розуміння емоційного стану оточуючих людей, але при цьому не змінюючи власного емоційного стану.

- кінетична емпатія – найглибший тип емпатії, який характеризується діями іншої людини [13, с. 182].

Натомість учений Л. Козяревич розширює спектр реакцій мовців, розрізняючи наступні види емпатії й дає їм свою класифікацію:

- «інтуїтивна – підсвідома реакція на переживання іншої людини;

- емоційна – емоційний відгук на переживання та почуття оточуючих;
- раціональна – реакція на основі інтенсивного аналізу інформації про іншого;
- поведінкова – реакція вольового типу, яка виражається у спонканні об'єкта емпатії до дії» [9, с. 191].

Водночас Т. Коломієць виокремлює три взаємопов'язані компоненти емпатії: *когнітивний, афективний, конативний*.

Учена зазначає, що когнітивний компонент у структурі міжособистісної взаємодії виокремлено усіма без винятку дослідниками означеного феномену. Така однастайність спричинена, очевидно, вже самою суттю процесу, що передбачає взаємний зв'язок двох живих осіб, що наділені інтелектом. Із позиції, Т. Коломієць, «когнітивні процеси особистості активізуються під час міжособистісної взаємодії задля пізнання іншого та досягнення з ним взаєморозуміння. У зв'язку з цим, когніції пронизують кожен етап міжособистісної взаємодії, починаючи від сприймання іншого суб'єкта взаємодії і до розбудови власної стратегії поведінки з ним» [10, с. 23].

Афективний або емоційний компонент міжособистісної взаємодії, є емоційною реакцією на осмислення самої міжособистісної взаємодії та кожного з її суб'єктів. Деякі науковці визначають емоційну взаємодію як окремий вид міжособистісної взаємодії. Так, В. Вілюнас емоційну взаємодію виокремлює «як специфічну форму емоційного контакту між людьми, що передбачає виникнення емоційного переживання, предметом якого слугує інше емоційне переживання. Виокремлюються і два структурні компоненти емоційної взаємодії: імпресивний, під яким розглядається сприйняття та розуміння іншого (когнітивний компонент), та емпатійний відгук як афективне розуміння емоційного стану іншого» [8, с. 68].

Третій, конативний компонент, який визначає Т. Коломієць, (або як його ще називають «практичний» або «дієвий») є поведінковою реакцією на зазначені вище процеси взаємодії. Він реалізується у формі конкретних дій, вчинків,

реплік кожного із суб'єктів, які, узгоджуючись між собою, утворюють комунікативні та поведінкові акти взаємодії (інтерацію). Таким чином, на думку дослідниці, «конативний компонент у поданій структурі виступає як об'єктивна сторона міжособистісної взаємодії, тобто є її зовнішнім проявом. Залежно від феноменологічних характеристик складників, що передують конативному компоненту, формується певний тип поведінки особистості щодо іншого суб'єкта міжособистісної взаємодії. Спрямованість обраного типу (конструктивного чи деструктивного) визначає подальшу динаміку взаємодії та її ефективність» [10, с. 24].

У нашому дослідженні вважаємо за потрібне сфокусуватися на таких видах співчуття: раціональний, емоційний (афективний), інтуїтивний та конативний (поведінковий). Варто зазначити, що у дослідженні слід наголосити на рефлексивному компоненті, як виду співчуття. Раціональний вид найпопулярніший серед твітів політиків. Політичні діячі зазвичай проявляють співчуття дуже стримано, бо мають певні важелі впливу й особистий імідж серед населення. Емоційний вид притаманний інфлюенсерам, які не соромлячись своїх почуттів, висловлюють в онлайн комунікації та соціальних мережах, як-от X (Twitter).

Варто зацентувати на спеціалізованих засобах вираження емоцій, зокрема й співчуття. До прикладу, це – вигуки та особлива інтонація. В українській мові емоції співчуття або жалю можна виразити за допомогою первинних вигуків «Ех!», «Ох!». На морфологічному рівні спеціалізованим засобом для вираження емоцій є вигук, який функціонує і в письмовому спілкуванні користувачів соціальних мереж: «Пфф... Радуйся, що вільний», «ха ха ха», «а потім з'ївши те смачне морозиво...мммм». До спеціалізованих засобів в англійській мові можна віднести вигуки «wow», «oops», «oh» тощо.

Разом із тим, сучасні дослідники найчастіше поєднують у своїх визначеннях емпатії її когнітивний та афективний аспекти. Так, Р. Кестенбаум, Е. Фабер, Л. Сроуф. визначають емпатію як «емоційна і поведінкова відповідь

на емоційний стан іншої людини, яка подібна до емоційного тону цієї людини і заснована на її обставинах, більше, ніж на своїх власних» [23, с. 53].

Відтак, у контексті дослідження вираження співчуття в Х (Twitter) комунікації до спеціалізованих засобів, що уможливають швидке й зрозуміле висловлення співчуття, можна додати також лексичні одиниці зі значенням жалю, а саме: «жаль» (pity), «жалкувати» (regret), «шкода» (pity), «шкодувати» (regret), «співчуття» (compassion/sympathy/condolence), «співчувати» (sympathize), «прикро» (sorry for), «прикрість» (misery).

Ці слова вживають здебільшого у ролі предиката головної частини складнопідрядного речення, підрядна частина якого описує подію, що викликає жаль.

1.3 Вербальне та невербальне вираження співчуття в інтернет-спілкуванні

Задля визначення понять «вербальне / невербальне співчуття», звернімося до Термінологічного словника для тлумачення терміну «вербальне спілкування» - «вербальне спілкування – словесне спілкування, учасники якого обмінюються висловлюваннями щодо предмета спілкування за допомогою мови, системи знаків, які служать засобом спілкування» [21].

Проаналізувавши окреслене визначення, варто наголосити, що вербальне спілкування – це комунікація через слова, мовлення, що передбачає емоційний зв'язок між особами та групами осіб, що комунікують за допомогою мовних засобів. На противагу вербальному спілкуванню, невербальний його вид зазвичай реалізовано та репрезентовано не мовою, а інтонуванням, поглядом, жестами, виразом обличчя тощо. Знакові системи, зокрема мова – вагомий інструмент під час вербального спілкування, що передбачає словесну кооперацію людей. Мова як знакова система є оптимальним засобом вираження людського мислення та засобом спілкування. Вербальна комунікація використовує як знакову систему людську мову, природну звукову мову, тобто систему фонетичних знаків, що включає два принципи: лексичний і

синтаксичний.

Водночас, невербальне спілкування – це процес спілкування, який полягає в обміні інформацією між індивідами без допомоги мовних засобів, представлених у будь-якій знаковій формі. За допомогою деяких засобів невербального спілкування, зокрема виразів, жестикуляції, положення тіла, інтонуювання, можливо максимально без участі мовлення траслювати емоційні стани людини. Тобто тіло і є той Інструментарій, що сприяє успішному спілкуванню та може передбачати використання широкого спектру форм самовираження людини (засоби та способи передачі інформації або обміну нею). Невербальна комунікація має різні інтерпретації, як-от «мова тіла» або невербаліка. О. Кайріс зауважує, що «правильна інтерпретація невербальних сигналів є найважливішою умовою ефективного спілкування. Знання мови жестів і рухів дозволяє не тільки краще розуміти співрозмовника, а й, що важливіше, передбачити, яке враження справить на нього почуте ще до того, як він висловиться з цього приводу» [6, с. 12].

У дослідженні вважаємо за потрібне наголосити на таких засобах невербальної комунікації.

1. Жести. Вони відіграють важливу роль у поєднанні зі словами та служать самостійним засобом спілкування, як-от ми показуємо великий палець, коли хвалимо або висловлюємо схвалення. Кількість жестів у процесі розмови – показник темпераменту людини. У різних народах ця кількість сильно відрізняється: найемоційнішими визнані дослідниками жителі спекотних країн, жителі півночі куди більш стримані. Людина багато жестикулює у процесі неформального спілкування. У ділових ситуаціях це мало доречно.

2. Міміка. Рухи лицьових м'язів несуть багато інформації – адже вони допомагають зрозуміти справжні почуття співрозмовника, його особистісні особливості, характер мислення, рівень інтелекту, висловлюють його плани. Усі частини його напрочуд точно координуються одна з одною в процесі вираження

емоцій. Найбільше смислове навантаження припадає на губи та брови – на них варто звертати увагу під час розмови.

3. Погляд. Визначає зацікавленість індивіда у розмові. Якщо людина, не відриваючи очей, слухає того, хто говорить, ясно, що йому дійсно важлива ця інформація. А ще тривалий зоровий контакт іноді виражає ворожість чи виклик.

Утім у контексті інтернет-спілкування, достатньо складно реалізувати принципи невербальної комунікації, оскільки співрозмовник тебе не бачить, не чує інтонацію. До того як з'явилися месенджери, соціальні мережі, інтернет-портали, де кожен може виділити своє мовлення шляхом демонстрації емотикона, смайлика, гіфки, картинки з актуальним мемом, анімаційного стікера або простого стікера, ранній етап інтернет-комунікації супроводжувався виключно «чистим» текстом, який не міг передати настрої, емоцію в тій мірі, як це дозволяють створити сучасні засоби невербальної комунікації. В сучасних соціальних мережах існують так звані «смайли» або як їх ще називають «емодзі», якими співрозмовники можуть передати певну емоцію, вираз обличчя тощо. У деяких соціальних мережах та месенджерах з'явилась функція голосового та відео повідомлення. Таким чином, співрозмовник може почути вашу інтонацію та побачити емоцію, яку ви передаєте у таких повідомленнях. Але якщо брати до уваги платформу X (Twitter), то невербальне спілкування тут можна виразити за допомогою розділових знаків, таких як: три крапки, кома, крапка, знак оклику тощо. Також використання «смайлів» задля вираження певних емоцій, або картинок та мемів (англ. *meme* – одиниця культурної інформації, поширювана від однієї людини до іншої за допомогою імітації, навчання та може бути зображенням або відеозаписом гумористичного характеру) [14].

Американські вчені під керівництвом С. Клін (Celia Klin) з Бінгемтонського університету (як повідомляє The Washington Post) опитали 126 респондентів, які часто пишуть у Мережі, і з'ясували, що крапка наприкінці повідомлення повідомляє про холодність відповіді [29]. І чим коротша ця відповідь, тим яскравіше це проявляється. Знак оклику, навпаки, виглядає як

жива участь у діалозі і залучення співрозмовників. Але, крім точок, є й інші способи передати свої емоції письмово. Кількість дужок говорить про різні почуття людини, яка пише повідомлення. Прикладом служать такі засоби невербального інтернет-спілкування.

1.) Одна дужка позначає прийняття співрозмовника, задоволення від спілкування з ним.

2.)) Дві дужки акцентують про те, що контекст смішний, співрозмовник посміхається.

3.))) Три дужки і більше кажуть «я сміюся, коли пишу (і вам пропоную посміятися)». Як голосно і задержувато автор сміється, можна зрозуміти по шерензі дужок, що вишикувалися після слів.

Зупинимось докладніше на вираженні саме емоції «співчуття» в інтернет-спілкуванні. Визначимо, які функціонують інструменти задля поліпшення рівня емпатії як у звичайній розмові, так і в соціальних мережах.

1. Використання фрази «Я співчуваю тобі», «Я розумію тебе».

2. Можливість висловитися. Дуже важливо назвати свої почуття та емоції, за допомогою таких питань та фраз, як «Що ти відчуваєш?» Або помічайте очевидне Вам: «Ти зараз сердишся», «Я бачу, ти дуже засмучена», «Мені дуже шкода, що так сталося і тепер тобі від цього сумно» тощо.

3. Фізична та психологічна підтримка. Іноді слова бувають зайвими. Бути поряд можна й на відстані. Обійміть близьку людину якщо є така можливість. Або зателефонуйте використовуючи відео-зв'язок, так можна краще передати своє дбайливе ставлення до людини.

4. Допомога у моменті. Коли емоційна буря почне вщухати, зробіть щось приємне для цієї людини. Це може бути і чашка гарячого чаю, і пропозиція розвіятися на прогулянці, і конкретніша допомога у важливому питанні (порада, присутність у складних ситуаціях тощо).

5. Воля мріяти про хороше майбутнє. Після всього, коли засмучена людина вже і не така засмучена, помрійте разом з нею про світле майбутнє яке чекає попереду.

6. Під час дистанціювання, будуйте плани про найближчі зустрічі, й при можливості реалізуйте їх.

Оскільки у роботі йдеться про спілкування в Мережі, то доцільним буде використовувати відповідні смайли, картинки задля підтримки, можливо спільні фотографії, які заспокоють людину та будуть навіювати приємні спогади.

Висновки до розділу 1

Проаналізувавши особливості виникнення та функціонування понять «емпатія» та «співчуття» через призму їх історичного розвитку та ураховуючи виокремлені науковцями теорії, можна зробити висновок, що емпатія – це усвідомлення емоційних переживань інших людей, спроба відчутти ці емоції та почуття оточуючих. Водночас співчуття – це емоція, яка спричинена переживаннями за іншого та прагненням вжити дій, щоб допомогти опоненту. У роботі визначення «емпатії» та «співчуття» ототожнено, оскільки ці два поняття мають спільне значення та можуть взаємозамінятися.

В інтернет-комунікації, у соціальних мережах, у Х (Twitter) зокрема, вміння висловлювати співчуття, розуміння, співпереживання є надзвичайно важливим та актуальним на цей час. Комунікація у соціальних мережах на етапі розвитку інтернет-мереж є найзручнішим засобом спілкування. Такий вид комунікації – це спосіб отримання підтримки, співчуття і розуміння з боку абсолютно незнайомих людей, що може слугувати психотерапевтичною допомогою. На відміну від подібних контактів у реальному житті, спілкування в Інтернеті має більшу експліцитність, репрезентацію довірливості, різноманітності проблем, відкритих для обговорення.

Уміння вербально, а деколи невербально донести свою думку, емоцію до співрозмовника через коментарі до постів, у якості відгука чи у особистих повідомленнях не завжди просто, зважаючи на те, що інтернет-комунікація потребує більших зусиль для невербального спілкування. У X (Twitter) виразити невербально свою емоцію напрочуд складно, та й так щоб інші користувачі тебе зрозуміли коректно. Натомість, використання «емодзі», розділових знаків, фото-мемів значно полегшує невербальне вираження емоцій, в тому числі й співчуття.

У нашому дослідженні проаналізувати X (Twitter) постів та коментарів можна спираючись на такі категорії:

- вид емпатії (раціональний, емоційний (афективний), інтуїтивний та конотивний (поведінковий));
- особливості використання мовних засобів;
- спеціалізовані засоби;
- функціонування вербальних та невербальних засобів в інтернет-спілкуванні.

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ МОВНИХ ЗАСОБІВ ЗАДЛЯ ВИРАЖЕННЯ СПІВЧУТТЯ НА ПРИКЛАДІ ТВІТІВ

2.1 Вираження співчуття на прикладі твітів політиків

У сучасному інтернет-просторі прокоментувати авторську публікацію можливо майже на будь-якому сайті, у соціальній мережі, порталі новин або відеохостингу. Інтернет-коментар дозволяє відкрито, неофіційно та досить анонімно висловлювати свою думку щодо різних подій, вступати в комунікацію з автором вихідної публікації та іншими учасниками спілкування, демонструвати свою емоційну реакцію на отриману інформацію. Дослідження коментаря дозволяє не лише визначити особливості використання граматичних та лексико-стилістичних засобів вираження різних емоцій, а й виокремити відмінності у нормах увічливості для неанонімного офіційного та анонімного неофіційного спілкування. Інтернет-коментарі, де продемонстровано співчуття, співпереживання, представляють особливий інтерес для дослідження, оскільки суспільно-культурні відмінності етносів позначаються на наповненні лексико-семантичного поля співчуття будь-якої мови.

Серед особливостей соціальної мережі X (Twitter) слід зазначити обмеження кількості знаків в одному повідомленні (280 символів). Коментарі, які залишаються користувачами, також можуть редагуватися власником облікового запису, яким виступає підприємство, офіційні ЗМІ або пересічний користувач Інтернету. Публікація стає доступною для будь-якого користувача за допомогою введення тематичних хеш-тегів, за цією причини користувач має можливість ознайомитися з публікаціями незнайомих йому людей. Більш широко використовуються в окресленій соціальній мережі невербальні засоби вираження емоцій, оскільки майданчик надає технічні можливості не тільки для додавання емодзі в зміст коментаря, а також для використання gif-анімації та зображень як основне наповнення коментаря або в доповнення до тексту. Це призводить до того, що користувач може висловити своє співчуття виключено

невербально, прокоментувавши ситуацію набором відповідних піктограм або gif-анімацією, на якій, наприклад, зображуються обійми як символ того, як вчинив би коментатор у ситуації живого спілкування.

У нашому дослідженні аналізуючи пости та коментарі у соціальній мережі X (Twitter), які висловлюють співчуття, були згруповані за своїм змістом у такі категорії:

- пряме вираження співчуття;
- оціночні судження щодо ситуації в цілому;
- вказівка на почуття жертви та родичів;
- вираження власних почуттів;
- особистий досвід коментаторів;
- спогади про жертв;
- побажання;
- невербальне вираження своєї емоційної реакції.

X (Твіттер) (англ. екв. «Twitter») – популярна соціальна мережа, де кожен користувач має можливість вести мікроблог з об’ємом кожного повідомлення не більше 140 символів, при цьому додавати графічні елементи (зображення у форматі jpg та gif-анімації), опитування та хештеги, елементи швидкого пошуку. Десятирічний досвід активної роботи користувачів платформи за умов лімітованого обсягу певним чином позначився на комунікативній поведінці мовних співтовариств, а саме на способах передачі інформації, мовних засобах, що використовуються для вираження думок та почуттів через можливості медіа.

Сучасне покоління користувачів соціальних мереж активно використовують Інтернет не тільки для пошуку інформації, швидкого контакту з іншими людьми, а й найчастіше для миттєвого вираження своїх думок та почуттів у зв’язку з певними подіями як для самовираження, так і для пошуку підтримки з боку однодумців. Питання смерті близьких людей, знайомих, і, що також характерне для медіапростору, відомих політиків, «зіркових»

особистостей, інфлюенсерів – нині не є чимось суто особистим та інтимним, і тому активно висвітлюється користувачами, які бажають привернути увагу.

Наразі нагальною темою для обговорення як серед політиків, так і серед пересічних користувачів є повномасштабне російське вторгнення в Україну та напад ХАМАСа на Ізраїль. Розглянемо пости у X (Twitter) відомих американських, європейських та українських політиків на цю тему:

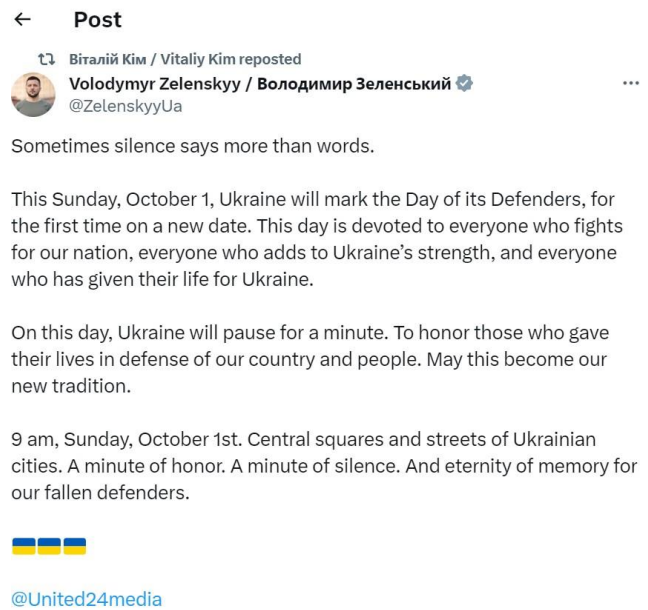

Рис. 2.1. Твіт Володимира Зеленського в честь вшанування пам'яті загиблим захисникам України

Зауважимо, що окреслений твіт репрезентує раціональний вид співчуття, який притаманний більшості політичних діячів. Варто наголосити на використанні невербальних засобів у цьому твіті. Це – емозді, прапори України, які символізують підтримку. У кожному слові вбачаємо співчуття та сум, як-от: «silence says more than words» (пер. мовчання говорить більше, ніж слова) або «eternity of memory to our fallen defenders» (пер. вічна пам'ять полеглим воїнам). Тобто навіть такі здавалось б стримані слова, виражають увесь сум та співчуття через всепоглинаючу трагедію.

Рис. 2.2. Твіт Михайла Подоляка і зв'язку із ракетною атакою росії у Кривому Розі

Аналізуючи цей твіт можна зробити висновок, що тут використаний поведінковий вид емпатії, коли автор закликає до дій. Цей вид емпатії реалізується у формі конкретних дій, вчинків, реплік кожного із суб'єктів, які, узгоджуючись між собою, утворюють комунікативні та поведінкові акти взаємодії (інтерацію). Перелік, в деякій мірі, риторичних питань є ознакою невербальних мовних засобів, які, насамперед, роблять допис досить емоційним. Також відео фрагмент вибуху та наслідків можна вважати за невербальним мовним засобом, який використано задля висвітлення важливості цієї трагедії.

Рис. 2.3. Аджей Дуда, президент Польщі висловився на підтримку Ізраїля

Варто зауважити, що у твіті президента Польщі продемонстровано емоційний вид співчуття, скільки використано багато мовних засобів, як-от фрази та звороти: «I'm shocked» (пер. Я шокований), «Poland strongly condemns» (пер. Польща рішучу засуджує), «deepest sympathy to» (пер. найглибші співчуття) тощо. Невербальні засоби в окресленому дописі не використовувались.

Рис. 2.4. Олена Зеленська, перша леді України, виразила співчуття Ізраїлю в своєму пості

За своїм змістом твіт О. Зеленської демонструє пряме вираження співчуття через мовні засоби, що репрезентовано таким фразами: «our thoughts are with you» (пер. наші думки з вами), «understand and share the pain» (пер. розуміють і розділяють біль), «may the safety return to your home» (пер. нехай безпека повернеться у ваш дім) тощо. Також слід виокремити, що це емоційний вид співчуття, де окреслені фрази – це емоційна реакція на переживання та почуття оточуючих. Оминання засобів невербальної комунікації є притаманним для більшості політиків, зокрема у публікаціях першої леді України.

Рис. 2.5. Дж. Байден, президент США, у своєму твіті висловив підтримку Ізраїлю

Твіт президента США Дж. Байдена короткий, але влучно описуючий підтримку Ізраїлю. Як політичний діяч, Дж. Байден обрав раціональний вид емпатії задля демонстрації об'єктивної реакції на основі інтенсивного аналізу інформації. Також автор пропонує переглянути відео промови – розгорнутого аргументу та витлумаченню окресленого твіту. У контексті дослідження емпатії у X (Twitter) комунікації, саме відео промови є прикладом вербального засобу співчуття.

Також популярним хештегом до теми російського вторгнення на територію України став #StandWithUkraine, що перекладається як «підтримаймо Україну». Покликання на такий хештег використовують й політики, інфлюенсери й користувачі мережі.

Варто додати, що політики усього світу стурбовані й багатьма різноманітними питаннями й це відображається на їх твіттер-сторінках. Повені, землетруси, вбивства, тероризм, фінансові питання, расизм, війни, голод – теми, на які емпатично реагують політики. Наведемо декілька прикладів:

Рис. 2.6. Твіт президента України Володимира Зеленського на пожежу в Ірані.

В. Зеленський висловлює співчуття загиблим та їх родичам. У твіті можна виокремити такі мовні засоби вираження емпатії: «my sincere condolences» (пер. мої щирі співчуття), «our sympathy goes to the families of the victims» (пер. співчуваємо родинам загиблих). Цей твіт можна віднести до раціонального виду емпатії, проте беручи до уваги окреслені вище фрази, які репрезентують ставлення до ситуації та увесь жаль дописувача, можемо сказати, що визначений твіт демонструє й емоційний вид співчуття. За змістом твіт президента можна віднести до такого, що демонструє пряме вираження співчуття та вказує на почуття жертви.

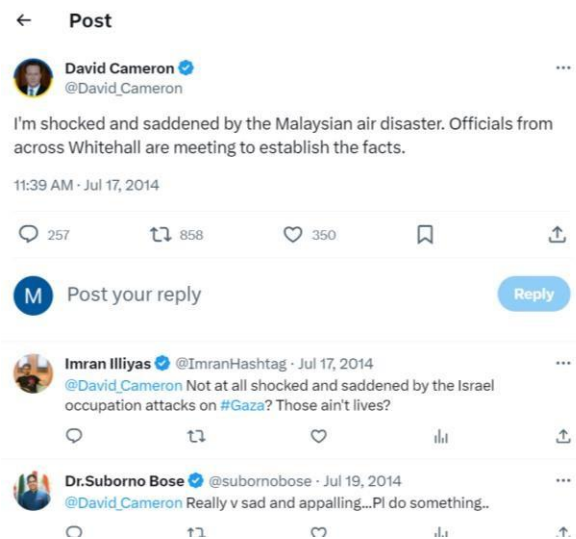

Рис. 2.7. Твіт Девіда Камерона щодо авіакатастрофи у Малазії

Зауважимо, що окреслений пост у X (Twitter) демонструє раціональний вид співчуття, у якому майже відсутнє пряме вираження емоцій. Проте можна виокремити вказівку на власну реакцію на кричущу подію, що репрезентовано фразою «I'm shocked and saddened» (я шокований і засмучений). Також автор твіту доволі стримано та раціонально інформує про перспективи подальшого розвитку подій.

Рис. 2.8. А. Єрмак висловлює жаль та співчуття за померлою народною українською співачкою та акторкою Ніною Матвієнко

Варто проаналізувати вище зазначений твіт А. Єрмака. Звернімо увагу на використанні мовні засоби, а саме такі фрази: «losing talented people» (пер. втрата талановитих людей), «extremely painful» (пер. надзвичайно боляче), «my

condolences» (пер. мої співчуття). Проаналізувавши допис, можемо зробити висновок, що це саме емоційний вид емпатії через використання співчутливих мовних засобів. Невербальними засобами тут виступає портрет співачки задля висвітлення важливості події, позитивного співвіднесення ім'я та зображення людини та привернення уваги до новини.

Рис. 2.9. Джастін Трюдо виражає співчуття через загибель знаменитого актора Метью Перрі.

Твіт Джастіна Трюдо демонструє емоційний вид емпатії через використання таких мовних засобів, як-от: «passing is shocking and saddening» (пер. смерть Метью Перрі шокує і засмучує), «will never forget» (пер. ніколи не забудуть), «thanks for all the laughs» (пер. дякую за весь сміх), «you were loved» (пер. тебе любили), «you'll be missed» (пер. за тобою будуть сумувати). Політик у своєму твіті демонструє пряме вираження власних почуттів, що ґрунтується на його особистому досвіді знайомства (пряме чи опосередковане) із актором.

Структурні елементи вираження співчуття політичними діячами продемонстровані в медіа просторі відносно традиційно за рахунок наявності мовних кліше. Їх варіативність обумовлюється лише відтінками почуттів, але не змінює уявлення про конвенційне значення такого жанру тексту.

Отже, аналізуючи твіти політиків, можна зробити висновок, що вираження співчуття та жалю можливе багатьма способами: завдяки розділовим знакам, емодзі, картинкам чи відео, написанні слів великими літерами, що передасть емоційність виразу, хештегам тощо. У твітах політиків превалює демонстрація раціонального виду емпатії, проте у деяких випадках, залежно від тематики твіту

та особливості контексту, що викликає реакцію співчуття, політики можуть репрезентувати емоційний вид емпатії у своїх твітах.

2.2 Вираження співчуття на прикладі твітів інфлюенсерів

Думка сучасних інфлюенсерів, селебриті, відомих особистостей грає наймовірніше важливу роль у соціальних мережах, теле-проєктах й у житті більшості людей. Згідно із словником медіаграмотності, створеним міністерством культури та інформаційної політики України, інфлюенсер – той, що свідомо чи несвідомо чинить вплив на інших, лідер думок. Користувач, що має велику аудиторію у соцмережах та створює певну кількість контенту регулярно. Може бути як дійсним авторитетом, так і псевдоавторитетом [16].

У нашому дослідженні вважаємо за потрібне визначити термін «інфлюенсер» через призму всіх досліджених джерел та словників. Інфлюенсер у соціальних мережах – це авторитетна особа на певній платформі чи в інтернет-мережі, яка має велику аудиторію та вплив їх ставлення та думки. Їх ще називають «віртуальний інфлюенсер» або «діджитал-інфлюенсер». Таким чином, потенційним інфлюенсером є будь-який блогер, який має власну аудиторію та спеціалізується на певній тематиці. Інфлюенсери в соцмережах регулярно публікують тематичний чи корисний контент, взаємодіють із фоловерами, залучають нових, беруть участь у колабораціях з іншими блогерами та ведуть рекламну діяльність. Інфлюенсери розповідають про останні тенденції в області моди, мистецтва, літератури та інших сферах.

За метою ведення аккаунтів інфлюенсерів можна розділити таким чином.

Блогери-інфлюенсери, які активно розвивають свої акаунти в тих чи тих соціальних мережах з метою залучення аудиторії. Найбільш популярні ніші для блогерів.

1. Фешен-блогери, які спеціалізуються на контенті, присвяченому стилю та трендам моди. Найчастіше рекламують бренди одягу, аксесуарів та парфумів. Наприклад, фешен-інфлюенсер і модель Кароліна Даур, яка висвітлює модні тенденції.

2. Б'юті-блогери, що роблять акцент на косметику та засоби для догляду за собою, а також макіяж, татуаж, перукарські послуги тощо. Як правило, рекламують косметичні бренди.

3. Тревел-блогери, що спеціалізуються на туризмі. Контент охоплює подорожі, культури різних країн світу, часто роблять ставку на якісний візуал. Рекламують, зазвичай, техніку, товари для походів, готелі тощо. Наприклад, Брук Савард, яка досліджує різні куточки світу.

4. Лайфстайл-блогери демонструють певний спосіб життя, діляться своїми лайфхаками, думками та допомагають щеплювати аудиторії певні звички. Можуть рекламувати їжу, і бренди, і цифрові технології, і гаджети, і косметику, якщо вони співвідносяться з їхньою лайф-концепцією.

5. Фуд-блогери спеціалізуються на приготуванні страв (рецептах) чи дегустаціях, ресторанному бізнесі. Рекламують продукти харчування та заклади.

6. Фітнес-блогери пишуть про здоровий спосіб життя, спорт, вправи, підтримку фізичної форми та здоров'я. Рекламують корисні добавки, вітаміни, продукти харчування. Наприклад, тренер Аманда Біск.

Селебріті – актори, моделі, співаки, журналіст, люди, які відомі не тільки в соціальних мережах за своїм блогом, але й часто з'являються у медіа, а також входять до кола певної еліти.

Креїтори – творчі люди, що генерують контент чи продукцію (художники, дизайнери, музиканти, письменники тощо). Креїтором також може бути одночасно і селебріті.

Експерти – професіонали своєї справи, відомі у певній ніші. Приклади: юристи, маркетологи, лікарі, стилісти тощо.

Особисті бренди – це особи з відомим і «міцним» іміджем, що асоціюються з певним видом діяльності. Наприклад, Ілон Маск, що асоціюється з космічною галуззю.

Також діяльність інфлюенсерів можна категоризувати по соціальних мережах, на яких вони базуються: YouTube-інфлюенсери, ТікТок-інфлюенсери, інстаграм-інфлюенсери та ін..

Інфлюенсери, так само як і представники політики, переймаються багатьма питаннями, висловлюють свою думку, емоції й співчуття у соціальних мережах, зокрема у X (Twitter).

Сучасні війни, природні катаклізми, катастрофи, смерть відомих особистостей та багато іншого спонукають інфлюенсерів публічно висловлювати співчуття та жаль.

Наприклад, твіттер-публікації в зв'язку зі смертю королеви Єлизавети.

Рис. 2.10. Пол Макартні виражає співчуття з приводу смерті королеви Єлизавети II.

Пол Макартні у своїй X (Twitter) публікації виражає один з видів співчуття – раціональний. Використані такі мовні засоби: «God bless» (пер. нехай Господь благословить королеву), «may she rest in peace» (пер. Нехай вона спочиває з миром). Співак у своєму твіті демонструє не лише раціональне вираження почуттів, а й дає певну реакцію у відповідь, бажаючи спокій королеві.

Рис. 2.11. Вікторія Бекхем висловлює жаль через смерть королеви Єлизавети II.

Зауважимо, що цей твіт демонструє жаль та сум за померлою королевою за допомогою таких фраз: «very sad day» (пер. дуже сумний день), «deeply saddened» (пер. глибоко сумую), «my thoughts are with royal famil»у (пер. мої думки зараз з королівською родиною). Використання цих мовних засобів притаманне емоційному виду співчуття. Авторка демонструє вираження своїх почуттів, що ґрунтуються на власному досвіді знайомства із королевою та спогадів про неї.

Рис. 2.12. Левон Бел публікує пост через кончину Мак Міллера

У вищезазначеному твіті виокремлене використання великих літер та розділових знаків («NOOO!»), емодзі (наприкінці поста), скорочення слів («bro»), а також використання мовних засобів, як-от «I do not wanna believe», «I

cannot take this anymore», «I love you», «will miss you» підклеслює, що цей твіт репрезентує емоційний вид емпатії. Водночас, через те, що така сумна звістка стала неочікуваною для автора публікації, до того ж йому складно контролювати свої емоції, то вид емпатії у цьому твіті також можна уточнити, як афективний. Невербальними засобами тут виступає емодзі, а спеціалізованими – вигук «NOOO!».

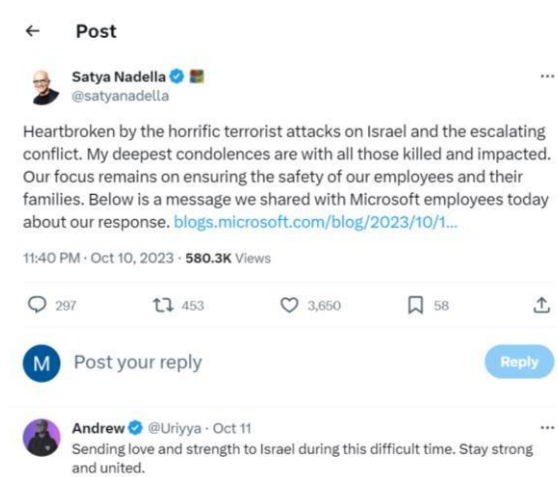

Рис. 2.13. Сатья Налела, директор корпорації Майкрософт, висловлює глибокі співчуття через конфлікт у Ізраїлі.

Аналізуючи публікацію директора корпорації Майкрософт варто окреслити такі мовні засоби: метафори «heartbroken» (пер. з розбитим серцем), інтенсифікація «horrific terrorist attacks» (пер. жахливі терористичні атаки), «deepest condolences» (пер. найглибші співчуття). Зауважимо, що це раціональний вид співчуття.

Проте публікації у X (Twitter) можуть стати причиною переслідувань та репресій збоку диктаторської влади. Ось приклад молодої дівчини, яка постраждала у Саудівській Аравії через вираження своєї думки у соціальній мережі X (Twitter).

Рис. 2.14. Твіт на підтримку Лідса Сальми аль-Шебаб

«Саудівська Аравія посадила за ґрати студентку Університету Лідса Сальму аль-Шебаб, 34 роки, за ретвіти на підтримку прав саудівських жінок. Її звинуватили у тероризмі, але права жінок не мають нічого спільного з тероризмом. Жінки заслуговують на більше».

Найгучніший і найтрагічніший випадок переслідувань за твіти. ОднакХ (Twitter) як привід для репресій використовувався до цього моменту вже не один раз. Турецького журналіста Бюлента Кенеша ще 2014 року засудили до двох років ув'язнення умовно за такий твіт про президента Ердогана: «На щастя, гідна поваги мати цієї ганебної людини не дожила до цього моменту і так і не дізналася, що є її сином, – для неї це було б мукою». 2018-го іспанського репера Пабло Асея засудили до двох років за критику поліції та колишнього короля Хуана Карлоса, підставою стали 64 його твіти.

Отже, аналізуючи публікації інфлюенсерів можна зробити висновок, що у більшості їх твітів переважає емоційний та ефективний вид емпатії. Вони не так стримано виражають свої емоції та почуття, як політики. Особливий жаль та сум у лідерів думок вирує через смерть загиблих друзів чи колег, а також теми несправедливості, війни чи інших трагедій. Інфлюенсери відчувають себе більш

відкритими, коли публікують новини й виражають своє співчуття у них. Тому вони використовують багато мовних засобів, кліше, символів, емодзі тощо.

2.3 Лексико-стилістичні та граматичні особливості вираження співчуття в коментарях до твітів

З великими труднощами можна уявити сучасний світ без соціальних мереж. Це чи не найпопулярніше джерело не лише отримання, а й засіб обміну інформацією. Сьогодні, соціальні мережі настільки щільно увійшли в наше життя, що практично кожен має сторінку в інтернеті.

В Інтернеті користувач може продемонструвати співчуття за допомогою написання співчутливого коментаря. Співчутливий коментар може бути мотивованим як бажанням соціальної взаємодії, так і бажанням виплеснути свої справжні емоції. Емоції виражаються в коментарях у рамках різних мовних тактик за допомогою таких вербальних засобів як:

- перифрази;
- графічні засоби;
- виразні засоби мови;
- вигуки;
- несподівані порівняння;
- риторичні питання.

А також невербальних засобів:

- емотикони;
- розділові знаки;
- спеціальні символи.

Наведемо приклади твіттер-коментарів звичайних користувачів англійською мовою та звернемось до перекладу українською.

Таблиця 2.1. Аналіз використання мовних засобів у коментарях до твітів

Оригінал англійською	Переклад українською
« <i>So shocked</i> to hear about...»	« <i>Дуже шокований</i> почути про...»
« <i>Very sad to hear</i> about...»	« <i>Дуже сумно чути</i> про...»
« <i>Deepest sympathy</i> to his family...»	« <i>Глибокі співчуття</i> його родині...»
« <i>I can't believe</i> it...»	« <i>Я не можу в це повірити</i> ...»
« <i>Lord, please be with</i> his family now...»	« <i>Господи, будь ласка, будь з його сім'єю</i> зараз...»
« <i>My heart and prayers go out</i> to his family and friends...»	« <i>Моє серце і молитви до</i> його родини та друзів...»
« <i>Absolutely gutted to hear</i> it...»	« <i>Дуже прикро це чути</i> ...»
« <i>I am stunned</i> ...»	« <i>Я приголомшений</i> ...»

Таким чином, комунікація в соціальних мережах має ряд особливостей, які стосуються практично всіх галузей мови. Особливості інтернет-комунікації поширюються на стиль мови, а також на сферу її лексики та граматики.

Коментар як жанр інтернет-комунікації поєднує ознаки розмовної та письмової мови, не має стилістичних прив'язок і використовується для комунікації коментатора з автором вихідної публікації, а також з іншими авторами коментарів. Співчуття є однією з емоцій, що виражаються за допомогою мови. Для мовного жанру «співчуття» властиве використання мовних тактик, кожна з яких здійснюється за допомогою набору певних мовних засобів. У Інтернеті висловити співчуття користувач може за допомогою написання коментаря, використовуючи для цього певний набір вербальних та графічних засобів.

У проаналізованих співчутливих коментарях, які наведено нижче, слід виокремити такі графічні засоби вираження співчуття:

- вигуки та звертання;

«*Oh*, I know there are no words that can ease your pain. Just know that I'll always be here for you no matter what.»

«*O*, я знаю, що немає слів, які могли б полегшити твій біль. Просто знай, що я завжди буду поруч з тобою, незважаючи ні на що».

«*Dear*, be kind and gentle with yourself. Take your time and know that you have my full support.»

«*Люба*, будь уважною і ніжною до себе. Не поспішай і знай, що ти маєш мою абсолютну підтримку»

– багаторазове повторення розділових знаків (... , !!! , ??? , !?!);

«Losing someone so close is so hard!!!! I will be here to support you at any time and any hour! Sending you so much love.»

«Втратити когось близького - це так важко!!!! Я буду поруч, щоб підтримати тебе у будь-який час і в будь-яку годину! Посилаю тобі багато любові.»

«I know that grief comes in waves. That's why I intend to be with you throughout this difficult journey...»

«Я знаю, що горе приходить хвилями. Тому я маю намір бути з тобою протягом цієї нелегкої подорожі...»

– емотикони та стікери (як передбачені технічними можливостями майданчика, так і складені самостійно за допомогою символів);

«Thinking of you during this difficult time☺»

«Думаю про тебе у цей важкий час☺».

– написання слів великими літерами або буквально, відокремлюючи кожно з них точкою (імітація чіткого промовляння) та ін;

«You're **NOT ALONE**. I'm here to be a shoulder to cry on and an ear to listen to anything that you may want to share.»

«Ти **НЕ ОДИН**. Я тут, буду твоїм плечем, щоб ти міг поплакати, і вухом, щоб вислухати все, чим ти можеш поділитися».

«I **CANNOT** imagine the pain and heartache you're feeling. I am praying for your peace and comfort.»

«Я **НЕ МОЖУ** уявити, який душевний біль ви відчуваєте. Я молюся за ваш мир і комфорт».

- редуплікація літер слова як засіб імітації особливої інтонації.

Окремо варто наголосити на коментарях, що містять лише невербальні засоби вираження співчуття як емотиконів, gif-анімацій, стікерів, зображень. Незважаючи на те, що повідомлення, що містить графічний елемент, що свідчило про те, що користувачу виявилася небайдуже означена в публікації ситуація і його однозначно можна було визначити як співчутливе або, принаймні, емпатичне, віднести подібне повідомлення до будь-якої конкретної категорії не є можливим, оскільки один і той же вид емотикону може доповнювати висловлювання, що стосується будь-якої з наведених категорій.

Автори коментарів переважно використовують оціночні прислівники, найчастіше як елемент конструкції *it's* + прислівник, а також графічні засоби мови, такі як написання слова великими літерами (імітація крику), написання слова буквально через точку (імітація чіткого вимови), емотикони, редуплікація питальних та окличних знаків, а також багатокрапки.

Оскільки, у кожній публікації чи дописі, у якому висловлюється співчуття, можна визначити вид емпатії, так само можна це зробити й у викоремлених коментарях. У контексті нашого дослідження, у коментарях переважає афективний (емоційний) та конативний (поведінковий) вид співчуття. Здебільшого коментарі залишають пересічні користувачі, які легко висловлюють свою думку, бо не несуть серйозної відповідальності за свої висловлювання. Афективний вид притаманий коментарям, у яких користувач яскраво виражає свої емоції, будь-то позитивні чи негативні, а конативний вид – це заклик до певних дій чи поведінкова реакція на ситуацію.

Підсумовуючи, можемо констатувати, що із прямого висловлювання співчуття в інтернет-коментарях найбільш активно використовуються мовні кліше двох видів. Посилення експресії висловлювання досягається шляхом використання інтенсифікаторів та різних графічних засобів, як розділових

знаків, так і передбачених можливостями майданчика емотиконами, gif-анімацією.

Через близькість мови інтернет-спілкування з розмовною мовою зустрічається використання неповних речень та редукція дієслівних закінчень, що типово для живого спілкування. Зустрічаються також випадки використання лексики у низці ситуацій, де шляхом вираження співчуття здійснюється фактична функція мови.

Також, можна додати, що найчастіше вживаними лексичними прийомами є фразеологізми та інтенсифікатори. Користувачі соціальних мереж використовують окреслені засоби з метою експресії та вираження своїх емоцій, наше припущення засноване на трактуванні термінів фразеологізму та інтенсифікатора. Варто відзначити, що користувачі часто використовують аббревіатури, основною метою їх використання в онлайн-комунікації є бажання прискорити процес написання повідомлення, а також наділення висловлювання експресивної складової.

Висновки до розділу 2

Отже, проаналізувавши публікації політиків, інфлюенсерів та коментарі пересічних користувачів у соціальній мережі X (Twitter) можемо підвести такі підсумки.

Раціональний вид співчуття переважає у постах політиків. Їх імідж та спосіб життя не дає висловлюватись вкрай емоційно у соціальних мережах та на публіку. Зазвичай вони не використовують провокаційні вислови, які можуть повпливати на політичну ситуацію. Але це не означає, що політики не мають чіткої позиції. Натомість емоційний вид емпатії переважає у інфлюенсерів, лідерів думок, які не приховують свої почуття та не бояться виражати їх.

У якості невербальних засобів користувачі у своїх публікаціях використовують емодзі, щоб показати свою емоцію або висловити свою підтримку. Також часто зустрічається використання розділових знаків (знаки

оклику, три крапки, питальні знаки тощо), щоб підкреслити свій емоційний стан та зробити публікацію більш яскравою (емоційною). Картинки або відео опубліковані під постом теж є вираженням невербальної комунікації, які привертають ще більше уваги до написаного. Такими картинками можуть виступати портрети загиблих, спільні фотографії, епізоди з промови тощо.

Специфічні засоби використовуються частіше у коментарях, аніж у постах.

Мовні засоби та кліше також є частиною вираження певного виду емпатії. Більшість таких висловів повторювались в проаналізованих постах.

Також у окреслених коментарях пересічних користувачів виокремлено графічні засоби вираження співчуття (вигуки, звертання, використання розділових знаків, емодзі, стікери тощо). Такі графічні засоби зустрічаються майже у кожному коментарі. Афективний та конативний вид емпатії найбільш властивий саме коментарям до публікацій. Коли користувачі читають певний співчутливий допис, вони не соромляться висловлювати свої емоції за допомогою лексичних, невербальних, спеціалізованих мовних засобів, що виражає саме ці види співчуття.

Звернемо увагу, що матеріали аналізу будуть корисними у процесі навчання англійської мови у профільній школі, вивчення мовних кліше та емотивності мовлення. Оскільки проведений аналіз публікацій у соціальній мережі X (Twitter) є унікальним та вагомим у вивченні лексико-стилістичних та граматичних засобів. Також, аналіз невербальних та специфічних засобів утвітах дає змогу виявити такий аспект комунікаційного процесу, як наміри його учасників. У додатках (Додаток 1) кваліфікаційної роботи запропоновано тематичний комплекс завдань для профільної школи на матеріалах англомовних дописів у X (Twitter).

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Сьогодні виклики у різних аспектах функціонування соціуму дає широкий спектр діяльності та впливу для комунікації, зокрема онлайн комунікації (онлайн ресурси, соціальні мережі, як-от X (Twitter)). Користувачі різних платформ та мереж послуговуються дописами, публікаціями, твітами задля вираження різноманітних емоцій, зокрема співчуття та співпереживання. У результаті дослідження у кваліфікаційній роботі:

1. Проаналізовано особливості історичного розвитку понять «співчуття», «емпатія» та визначити їх сутність. Уточнено, що «емпатія» та «співчуття» – це дотичні поняття, тож у роботі їх ототожнено, оскільки вони близькі за значенням та використанням. Досліджуючи способи вираження емпатії в соціальній мережі X (Twitter), визначено види емпатії. Різні вчені класифікують їх по-різному, проте у контексті окресленого дослідження виокремлено таку класифікацію: інтуїтивний, емоційний, раціональний та поведінковий види.

2. Обґрунтовано поняття вербального та невербального інтернет-спілкування. Досліджено особливості використання невербальної комунікації та з'ясовано, що емодзі, емотикони, gif-анімація, картинки, меми мають колосальний спектр проєкції емоційного вираження стану дописувача. За допомогою цих засобів можна відобразити дію, яка перманентно надсилається до відправника або предмет, що прямо чи опосередковано відноситься до адресанта або адресата і емоційний стан, який відчувають співрозмовники. Завдяки такому розмаїттю їхнього функціоналу, засоби невербальної комунікації надзвичайно активно застосовуються прихильниками соціальних мереж.;

3. Опрацьовано X (Twitter) аккаунти політиків, громадських організацій та інфлюенсерів з метою дослідження вираження їх емоцій співчуття та емпатії. Визначено, що вираження співчуття та жалю можливе багатьма способами: завдяки розділовим знакам, емодзі, картинкам чи відео, написанні слів великими літерами, що передасть емоційність виразу, хештегам тощо. У твітах політиків

превалює демонстрація раціонального виду емпатії, проте у деяких випадках, залежно від тематики твіту та особливості контексту, що викликає реакцію співчуття, політики можуть репрезентувати емоційний вид емпатії у своїх твітах. Аналізуючи публікації інфлюенсерів можна зробити висновок, що у більшості їх твітів переважає емоційний та ефективний вид емпатії. Вони не так стримано виражають свої емоції та почуття, як політики. Особливий жаль та сум у лідерів думок вирує через смерть загиблих друзів чи колег, а також теми несправедливості, війни чи інших трагедій. Інфлюенсери відчують себе більш відкритими, коли публікують новини й виражають своє співчуття у них. Тому вони використовують багато мовних засобів, кліше, символів, емодзі тощо.

4. Проаналізовано коментарі до твітів та виокремлено використання графічних засобів вираження співчуття (вигуки, звертання, використання розділових знаків, емодзі, стікери тощо). Зроблено висновок, що афективний та конативний вид емпатії найбільш властивий саме коментарям до публікацій. Користувачі у своїх коментарях не соромляться висловлювати свої емоції за допомогою лексичних, невербальних, спеціалізованих мовних засобів для вираження співчуття.

5. Розроблено комплекс завдань для профільної школи на матеріалах англomовних твітів для ефективного розвитку навичок говоріння та розширення словникового запасу.

6. Матеріали роботи можуть бути використані у контексті навчання стилістики та лексикології та як практичний матеріал для навчання англійської мови у профільній школі, а також у науково-дослідницькій сфері (написання курсових чи кваліфікаційних робіт, присвячених емотивності мови, явищу «співчуття», онлайн-комунікації).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Борисенко Н. Д. Висловлення жалю та співчуття в персонажному мовленні британської драми : комунікативно- прагматичний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук. Житомир. 2011. 4 с.
2. Воробйова О. П. Ідея резонансу в лінгвістичних дослідженнях. Мова. Людина. Світ: До 70-річчя професора М. П. Кочергана: [зб. наук. статей]. К.: Видавничий центр КНЛУ. 2006. С. 72–85.
3. Губерський Л. В., Кремень В. Г. Людина і світ: навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. К.: Т-во «Знання», 2001. 350 с.
4. Дорда С. В. Зіставлення мовних засобів вираження жалю в українській та англійській мовах. *Проблеми зіставленої семантики*: Доповіді та повідомлення Міжнародної наукової конференції з проблем зіставної семантики. Київ, 1997. С. 143–145.
5. Єсипович К. П. Феномен когнітивного картування в сучасній лінгвістичній парадигмі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук. Київський національний лінгвістичний університет. 5 с.
6. Кайріс О. Д. Емпатійна взаємодія як необхідний фактор розвитку самостійної особистості // Метода: Збірник наукових праць за матеріалами міжвузівської конференції «Сучасність і проблеми самосвідомості учнівської молоді» / За ред. Бойко М.Ф. К., 1998. С. 11–14.
7. Кайріс О. Д. Динаміка емпатійного педагогічного спілкування. *Проблеми загальної та педагогічної психології*: Київ, 2000. С. 69–72.
8. Ковалевська Т. Ю. Моделювання емпатії в сучасній українській мові: дис. доктора філол. наук: 10.02.04. Одеськ. нац. ун-т. ім. І.І. Мечникова. Одеса, 2002. 439 с.
9. Козяревич Л. В. Вербальні та невербальні методи вираження емпатії в діалогічному дискурсі (на матеріалі англійської прози ХХ ст.) : дис. канд. філол. наук : 10.02.04. К., 2006. 191 с.

10. Коломієць Т. В. Особливості емпатійної міжособистісної взаємодії у юнацькому віці : дис. канд. псих. наук : Ж., 2015. С. 18–24.
11. Кузнєцова А. А. Іллокутивні типи вербальної емпатії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук 2010. 43 с.
12. Неволіна В. В. Здатність до емоційної взаємодії сутність, структурна організація / В. В. Неволіна // Світ науки, культури, освіти: міжнародний науковий журнал. К., 2007. С. 93–94.
13. Невська Ю. В. Співпереживання як риса ділового листування М. Куліша. *Лінгвістичні дослідження*. ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2012. С. 179–186.
14. Нефедченко О. І. Поняття емпатії в лінгвістиці. *Філологічні трактати*. 2016. С. 46–53
15. Озарко І. І. Лексико-граматична вербалізація жалю в сучасній українській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук. Івано-Франківськ. 2014. 6 с.
16. Словник з медіа грамотності URL: <https://filter.mkip.gov.ua/wp-content/uploads/2022/10/slovnuk.pdf> (дата звернення: 01. 11. 2023).
17. Таценко Н. В. Реалізація емпатії в сучасному англomовному дискурсі: когнітивно-синергетичний аспект : монографія. Суми : Сумський державний університет, 2017. 357 с.
18. Таценко Н. В. Лексико-стилістичні аспекти емпатії в англomовному політичному дискурсі. *LINGUA MOBILIS*, 2014. С. 60-67.
19. Таценко Н. В. Аксіологічний модус емпатії в сучасному англomовному дискурсі. Актуальні проблеми філології та перекладознавства. Том 3, Випуск 10. Хмельницький: Хмельницький національний університет, 2016. С. 120–124.
20. Термінологічний словник URL: http://megalib.com.ua/content/8848_Terminologichnii_slovnuk.html (дата звернення: 10. 10. 2023).

21. Тлумачний словник URL: <https://slovnyk.ua/index.php?sword=%D0%BC%D0%B5%D0%BC> (дата звернення: 02. 11. 2023).
22. Фромм Е. Втеча від свободи / пер. з англ. М. Яковлєв. Харків: «КСД», 2019. 288 с.
23. Kestenbaum R. (1989). Individual differences in empathy among preschoolers: relation to attachment history. *New Directions for Child Development*. 1989. P. 51–64.
24. Dilthey, W. (1988). *Introduction to the Human Sciences: An Attempt to Lay a Foundation for the Study of Society and History*. Detroit: Wayne State University Press
25. Klien J. T. (1999). *Computer response to user frustration*. Masters Thesis, MIT Program in Arts and Sciences of the MIT School of Architecture and Planning,
26. Levenson RW, Ruef AM. (1992). Empathy: a psychological substrate. *Journal of Personality and Social Psychology*. Vol. 3. P. 234–246
27. Micallizzi A. (2013). Anger, pain, shame, and cyber-voyeurism: emotions around e-tragic events. In: *Internet and emotions* / ed. by T. Benski, E. Fisher. N.Y; L.: Routledge, P. 193–210.
- URL: <https://www.taylorfrancis.com/books/e/9780203427408> (дата звернення: 12. 10. 2023).
28. Oxford English Dictionary: sympathy URL: <https://www.psychmc.com/blogs/empathy-vs-sympathy#:~:text=Sympathy%20is%20more%20of%20a,own%20their%20emotions%20and%20feelings> (дата звернення: 22. 09. 2023).
29. Picard RW. (1997). *Affective computing*. Cambridge: MIT Press.
30. The Washigton Post URL: <https://www.washingtonpost.com/news/speaking-of-science/wp/2015/12/08/study-confirms-that-ending-your-texts-with-a-period-is-terrible/> (дата звернення: 21. 09. 2023).

31. Schwartz W. (2013). The Parameters of Empathy: Core Considerations for Psychotherapy and Supervision. *Advances in Descriptive Psychology*. P. 203–218.

32. Social media: Usage and impact / ed. by Hana S. Noor Al-Deen, Dohn Allen Hendricks. Lanham; Boulder; N.Y.; Toronto; Plymouth, UK: Lexington books, 2013. 307 p.

33. Turkle S. (1995). Life on the screen: identity in the age of the Internet. Simon and Schuster, New York: Routledge.

ДОДАТКИ

Додаток 1. Комплекс завдань для профільної школи на матеріалі англомовних твітів, що репрезентують співчуття

Завдання 1

Work on A. Yermak's tweet and distinguish linguistic means (words, phrases, clichés) that express sympathy. Provide equivalents of the expressions used by the author of the tweet. Why did the author choose such kind of expressions?

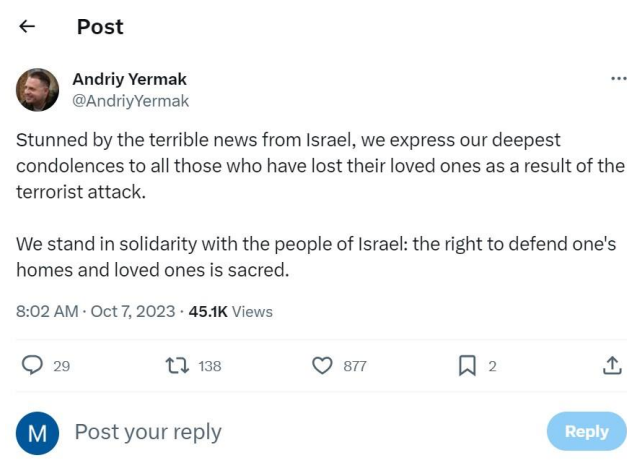

Рис. 1. Твіт А. Єрмака про ситуацію в Ізраїлі

Завдання 2

Put in the missing words into the given tweet. Explain your decision.

My deepest ... on the death of the famous ... Matthew Perry. It is a ... that you died young. My ... are with your family and friends. I ... you are in a better world.

Завдання 3

Work on the tweet below. What means of verbal and non-verbal communication can you identify? Is it appropriate to use such means of non-verbal communication in that tweet? Justify your opinion.

Рис. 2. Твіт пересічного користувача мережею X у підтримку України

Завдання 4

Choose expressions that express sympathy. Make sentences with each of them.

- a) Don't be mad at me / angry with me.
- b) I deeply regret.
- c) I cannot say/express how sorry I am.
- d) I apologise for any trouble that I may have caused.
- e) It could happen to anyone.
- f) I didn't mean to hurt you.
- g) I am so/very/extremely/deeply/terribly sorry.
- h) I don't agree with you.

Завдання 5

Determine what type of empathy V. Zelenskyi used in his tweet. What lexical means the most clearly emphasize this? Justify your opinion.

Also, select the appropriate comments for this post. Here are the answer options:

- a) I'm so sorry to hear that.
- b) I think it's not important information.
- c) Oh, very difficult choice.
- d) Our deepest condolences to the victims.

Рис. 3. Твіт В. Зеленського як реакція на жахливі повені у Лівії

Завдання 6

Make your own list of language devices, clichés, phrases that can be used as a comment on a publication where the author expresses sympathy for a particular situation.

Verbal	Non-verbal

Завдання 7

Read the tweet below. What language devices are used? Highlight lexical, verbal, non-verbal and others. Determine what type of empathy the author used in this tweet. Justify your opinion.

Рис. 4. Допис у X (Twitter) про смерть першої леді

Завдання 8

Analyze tweet below and distinguish linguistic means (words, phrases, clichés) that express sympathy. Give synonyms to these phrases. Write your own tweet related to this news. You may use other linguistic means that express sympathy.

Рис. 5. Твіт у зв'язку зі смертю відомого футбольного тренера

Завдання 9

Compose your own tweet in which you represent sympathy. Use lexical language devices, verbal and non-verbal devices, specialized devices, etc. Choose a topic at your own discretion.